

כל הנגב נמל - כל הארץ חוף

תעלת סואץ הישראלי

הוצל בפורט-סעיד

קיצ'נר (במודעות מזלזמה)

שעברה. קיצ'נר הוא האיש שקבע את הגבול הדרומי (הגוכחי) של ארץ-ישראל, במשאומתן עם התורכים. הוא גם הקים את הקרן לחקירת ארץ-ישראל, שהיתה מסוה לפעולות-מודיעין בריטיות בימי שלטון התורכים בארץ. בין השאר התעניינה קרן זו באפשרות של כריית תעלה מעזה לעקבה. **כיו קיצ'נר, ששלט זמן-מה במצריים, לא רצה כי האימפריה הבריטית תהיה תלויה כולה בעורק-תחבורה חיוני אחר, העובר במצריים.** אולם משניתקלו חוקרי הסרן בהרי-נגב, המתנשא לגובה של 900 מטרים מעל לפני הים, נואשו מן הרעיון. סמואל הורבלישה, שריהמלחמה היהודי של בריטניה ערב מלחמת העולם השנייה, העלה אף הוא את רעיון התעלה. ב־1923, ניתקל גם הוא בהרי-נגב, וגם אצלו התנדף הרעיון. הורבלישה חזר ארצה ב־1952, טייל בנגב, נזכר בחלומו הישן. ביום ששי אחד אחרי־הצהריים פגש את מתנדס מחוז הנגב, מאיר בן, והדביק אותו ברעיון.

רעיון גדול מתהלך בימים האחרונים בישראל. רעיון מדהים, הנראה כמבט הראשון כאילו הוא מסורף, ויחד עם זאת כאילו הוא מסוגל לפתור את כל בעיות המדינה. קומץ של משוגעים-לדבר עוסק בו ומטיף לו. הוא הביא אותו אפילו לתשומת ליבם של כמה שרים. אולם הממשלה אינה פנויה כדי לחשוב — קל וחומר לטפל — ברעיון גדול כזה. היא עסוקה בעניינים דחופים יותר: המשא-והמתן עם מפ"ם, התוספת האחרונה לתוכנית הכלכלית, ועוד.

הרעיון: כריית תעלת-סואץ שנייה מאשרוד לאילת.

„בוספורוס עיברי“

רעיון עצמו אינו חדש כל עיקר. כל מי שחשב אי-פעם על הארץ, והסתכל אותה וישעיה בעיניו, נתקל בו בלי משים. **כי זוהי התכונה הגיאוגרפית האופיינית ביותר של ישראל: שהיא שוכנת על מיצר יבשתי בין שני ימים חיוניים — הים התיכון ויבסיסוף, כלומר: בין האוקיינוס האטלנטי והאוקיינוס ההודי.** יתכן כי האיש הראשון בעת החדשה שחלם על כך היה האיטלקי בנדטו מוזוליני, שכתב לפני 115 שנה ספר טרום-ציוני בשם „ירושלים והעם העברי“. בין השאר דן ברעיון לכרות תעלה בין פורט-סעיד וסואץ, אך פסל רעיון זה והציע במקומו רעיון משלו: לכרות תעלה בין עקבה ועזה. הנימוק העיקרי: תעלה כזאת לא תהיה ברשות המצרים. ההנמקה של מוזוליני היתה מדינית. הוא ציפה לכך שמצריים תשאוף לעצמאות בהקדם, ואילו בארץ-ישראל תוכל בריטניה להקים יישוב עיברי, שישאר תמיד תלוי בבריטניה ונאמן לה. עקבה תהפך ל„בוספורוס עיברי“.

שלוש שנים לאחר פירסום חזון איטלקי זה חתם הכדיב (מישנה למלך) המיצרי סעיד על ההסכם לכריית תעלת-סואץ. המלאכה נסתיימה בשנת 1869. כעבור שלושים שנה כתב בנימין זאב הרצל את אלטנוילנד. הסיפור הדמיוני על הארץ ישנה-החדשה. בפרקו השני הוא מתאר את זוג הכתובים, החוזר לעולם התרבותי אחרי העדרות של 20 שנה (היינו בשנת 1923), ומתפלא כשהוא נוכח לדעת כי תעלת-סואץ כמעט עזובה. **הסיבה: כל התחבורה הימית בין אפריקה ואירופה עברה לתעלה החדשה, שנחפרה על-ידי היהודים בפלמטין.**

איש מעשי יותר, שהגיע לאותו רעיון, היה המצביא הבריטי הגאונן, הרברט קיצ'נר (שוכה לתואר „לורד קיצ'נר מחארטום“, אחרי ששבר את מרד המאהדי בסודאן בסוף המאה

האבוספורוס הוא המיצר בין ים-השיש והים השחור, שעל הגדה המערבית שלו שוכנת איסטנבול.

העולם הזה תומר בכריית תעלה מאשרוד לאילת מהסיבות הבאות:

רכיבים של שרותים מכל הסוגים בין השאר תפריח התעלה את ענף התיירות, מאחר שנוסעים רבים יעדיפו לסייר בישראל בשעה שאונייתם תעשה את דרכה בתעלה. **התעלה תעניק ריווחיות לענפי-תעשייה רבים בישראל, הסובלים כיום מחוסר תכולה זולה.** למשל: כמיות המלח העצומות של ים-המלח, תעשיות פוטנציאליות בנגב. **התעלה תקרב את ישראל מבחינה כלכלית לאסיה,** תביא ליחס-גומלין כלכליים הדוקים. **התעלה תאפשר את הקמתה של תע"ש** שייתחשמל גדולה, תדרבן את פיתוח התעשיות הכימיות באזור ים-המלח, ותיתן אפשרויות חדשות לפיתוח התעשייה הגרעינית.

השיקולים הבמחויניים:

- התעלה תאפשר לחיליהים הישראלי ניי דות החסרה לו כיום, תיצור יכולת קלה להעביר ספינות מהים התיכון לים-סוף.
- התעלה תרחיק אפשרות של מלחמה על מצריים ויראן ומפרץ אילת, מכיוון שתרתיע את מצריים מלסתום עורק-תחבורה שהעולם כולו יהיה מעוניין בו.
- התעלה עצמה תהווה מחסום פיסי חשוב בפני פלישה יבשתית מדרום. רוחב פני המים (140 מטרים) ורוחב השקע כולו (פי ארבעה או חמשה) יעמידו בפני צבא משוריין פולש בעיות חמורות חדשות.

העולם הזה דורש:

- להתחיל מייד בעבודות-סקר מקיפות די יסודיות, שיעלו כ־20 עד 30 מיליון ל"י, ולהכין תוכנית מפורטת לכריית התעלה. זהו השלב הזול ביותר, והתחלתו המיידית תאפשר את סיום כריית התעלה בשנת 1981.

היא תיתן למדינה יעד קונסטרוקטיבי מרכזי, שהתקדמות לקראת הנשמתו תמלא את הארץ חדות-יצירה ומתח יצרני.

- התעלה תשמש דגל למשיכת רכבות ידוי ישראל, ובעיקר יהודים, מכל כנפי תבל,** שירצו לקחת חלק במפעל היסטורי זה, למשל במסגרת שנת-שרות והקמת ערינוער.

- התעלה תפריח מחדש את דמיון הנוער הישראלי, תציג לו אתגרים טכניים והנדסיים,** תבטל תופעות כגון ירידת האקדמאים מהארץ, וירידת הרמה בארץ עצמה הכרוכה בהצרת-האופקים.

- התעלה תביא בפעם הראשונה סיכוי ממשי לאיכולם הנגב,** על פי נתונים מעשיים ומצויי אותיים, בניגוד לחזון המופרך שהיה תלוי על בלימה.

השיקולים הכלכליים:

- התעלה תשמש מכשיר ראשוני-במעלה לי וויסות הפעילות הכלכלית בארץ, ובעיקר לי וויסות התעסוקה. בשנים של תעסוקת-יתר אפשר להאט את קצב כרייתתה, בשנים של אבטלה אפשר להחישו. זוהי הדרך הכדאית והפרודוקטיבית ביותר של אספקת עבודה יזומה. (היא עצמה עשויה ליצור חוסר בידיים עובדות, שיאפשר מבחינה כלכלית את פתרון בעיית הפליטים הערביים).

- התעלה תמשוך הזן בינלאומי עצום לי ארץ. זהו הפרויקט היחיד שיהיה די גדול כדי לעניין גורמים כלכליים בינלאומיים. לעומתו יתגמדו מיפעלים כמו חברת ים-המלח.

- עיקר הכספים יוצאו בארץ, יעשירו את הכלכלה הישראלית.

- התעלה תיתן לישראל הכנסה קבועה וגדולה כמטבע-יחוקי. מבחינה זאת, יהווה תיפעול התעלה ענף-ייצוא העיקרי של ישראל.

- מסכים להפעלת התעלה יוקמו ענפים

העולם הזה

השיקולים הגדיניים:

- התעלה תחפוך את ישראל מחדש לגורם בינלאומי. לעולם כולו, כולל העולם הקומוניסטי והאפרו-סיאתי, יהיה אינטרס מהותי בקיום תעלה שניה, במקביל לסואץ, כדי שעורק-החיים לא יהיה תלוי כולו בחסדי מדינה אחת, ולא יוכל להיסתם על-ידי מיפגע-טבע או מסיבות פוליטיות.

- ישראל תשתלב סוף-סוף במפה הכלכלית — ועל כן גם במפה המדינית — הבינלאומית.

- למעצמות גדולות, שתשתמשנה בתעלה, יהיה עניין חיוני בקיום השלום סביבה, וממילא גם בקיומה של ישראל.

- התעלה תרחיק את המלחמה במרחב, על-ידי חיזוק והעשרת ישראל בדרכי שלום, והפרכת התקנות של אויבי ישראל להכחידה על-ידי בידוד כלכלי ומדיני.

- התעלה תקרב את השדום. עצם התחלת הכרייה יעלה ללא-שעור את עמדת-המיקוח של ישראל כלפי העולם הערבי. מדינה כמו מצריים עשויה להיות מעוניינת בשלום, ובלבד למנוע כריית תעלה מתחרה.

- אחרי השלמת התעלה עשוי קיומה לי שכנע את מצריים שכראי לכינון יחסים עם ישראל, לצורך יתאום כלכלי וטכני של שתי התעלות.

- התעלה תקרב את ישראל לעולם האפרו-סיאתי, ובין השאר למדינות שאינן מקיימות כיום יחסים עם ישראל בגלל הלחץ הערבי. מדינות כמו הודו, אינדונזיה, סין ופאקיסטאן עשויות להכיר בישראל ולכונן עימה יחסים, מפני שתזדקקנה לתעלה.

השיקולים החברתיים:

- התעלה תהווה למדינה אתגר שילהיב את דמיון ההמונים, ובעיקר את דמיון הנוער.